

Novela (štátneho) zákona 370/2019 o finančnej podpore činnosti cirkvi a náb. spoločností a dopady na financovanie ECAV na Slovensku v r. 2025

Renáta Vinczeová
generálna dozorkyňa ECAV na Slovensku

február 2025

História

Financovanie cirkví do roku 2019

Zákon č. 218/1949 Zb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom + nariadenie vlády č. 223/1949 Zb.

Tento zákon bol základom financovania cirkví na Slovensku od obdobia Československa až po rok 2019. Stanovil:

- **Priame financovanie zo štátneho rozpočtu:**
Štát poskytoval platy duchovným a financoval prevádzku cirkevných úradov
- **Stanovenie platov duchovných:**
Platy kňazov a duchovných boli podľa tabuliek kategorizované podľa počtu odslúžených rokov a zaradenia. Štát ich garantoval podobne ako platy štátnych zamestnancov, aj keď nedosahovali výšku minimálnej mzdy
- **Centralizované riadenie:**
Štát mal kontrolu nad evidenciou a financovaním cirkevných duchovných. V praxi to znamenalo vysokú mieru závislosti cirkví od štátu, duchovní museli skladať republike sľub vernosti a následne získať štátny súhlas, aby mohli pôsobiť v duchovnej správe

(tento zákon bol počas svojej účinnosti viackrát upravovaný, ale podstata zákona zostala nezmenená)

Financovanie cirkví od roku 2020

Zákon č. 370/2019 o finančnej podpore činnosti cirkví a náboženských spoločností

Nový zákon s účinnosťou od r. 2020:

- neurčuje explicitne, na čo majú byť prostriedky štátu použité, tj. aká časť príspevku má byť použitá na osobné náklady duchovných a koľko na prevádzku ústredí, iba vymedzil určité oblasti, na ktoré príspevok štátu nemôže byť použitý
- aj keď sa často objavuje tvrdenie, že štát financuje cirkev – toto je potrebné korigovať a opakovane vysvetľovať (aj v rámci cirkvi) – **štát iba prispieva na činnosť** cirkví, tj. čiastočne kryje náklady, nefinancuje všetky potreby a aktivity cirkví
 - príspevok štátu pokrýva najmä **osobné náklady na duchovných – farárov** (mzdy, odvody, príspevok na stravné) - to je približne **85-90%** z príspevku
 - zvyšná časť je na ostatné náklady – prevádzky ústredia, osobné náklady neordinovaných pracovníkov, podpora misijných a vzdelávacích aktivít a pod.
- ale **všetky náklady na prevádzku kostolov, farských budov, financovanie aktivít jednotlivých komunít** – tie sú financované **z vlastných zdrojov cirkvi** - z výnosov z majetku, ale najmä z darov členov cirkvi

- **súčasný zákon neurčuje mzdové tabuľky** pre duchovných, ale postavil cirkvi do pozície zamestnávateľa v zmysle zákonníka práce, podľa ktorého je **povinnosť poskytovať všetkým zamestnancom aspoň minimálnu mzdu**
- určitým spôsobom to prinieslo voľnosť do rozhodovania o použití príspevku štátu – lebo prostriedky môžu byť použité aj napr. na podporu vzdelávania, misijnej činnosti a iných aktivít
- na druhej strane však vznikla povinnosť poskytovať zamestnancom aspoň minimálnu mzdu, ktorá v posledných rokoch rástla závratným tempom
- výška príspevku štátu na podporu činnosti cirkví je daná zákonom č. 370/2019, pričom ministerstvo zverejňuje na svojej web stránke výšku príspevku pre jednotlivé cirkvi a tiež aj správy o jeho použití: <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/cirkvi-a-nabozenske-spolocnosti/financovanie>
- ECAV dostáva v rámci príspevku od štátu aj príspevky, ktoré následne prerozdeľuje pre Evanjelickú diakoniu a oba dištrikty ECAV, preto ak hovoríme o „príspevku ECAV“, myslíme už príspevok „netto“, tj. znížený o príspevky pre ďalšie subjekty

Transfer na rok 2023 - skutočnosť	
ECAV brutto	5 542 811,00 €
transfer pre	suma
ED	250 482,45 €
VD	97 378,57 €
ZD	97 378,57 €
ECAV netto	5 097 571,42 €

Transfer na rok 2024 - skutočnosť		
ECAV brutto	100	5 654 679
transfer pre	%	suma
ED	4,52	255 591,49 €
VD	1,76	99 522,35 €
ZD	1,76	99 522,35 €
ECAV netto	91,96	5 200 042,81 €

Potreba novelizácie – prečo?

- príspevok štátu na podporu činnosti cirkví sa pred novelizáciou medziročne upravoval podľa vzorca, ktorý zohľadňoval v 20% mieru inflácie a v 80% valorizáciu miezd vo verejnej správe
- ale príspevok nebol žiadnym spôsobom viazaný na rast minimálnej mzdy – pričom mzdové náklady tvoria 85 - 90% použitia príspevku štátu a práve minimálna mzda rástla v posledných rokoch skokovo

- toto sa ukázalo ako veľmi problematické nielen pre ECAV, ale pre všetky cirkvi, keďže príspevok štátu rástol oveľa pomalším tempom ako minimálna mzda a cirkev by takýmto spôsobom nebola schopná financovať v krátkom horizonte všetkých duchovných a súčasne zachovať aspoň základnú činnosť ústredí (biskupských úradov)

Príspevok štátu				Minimálna mzda		
<i>medziročný nárast</i>				<i>medziročný nárast</i>		
ROK	ECAV netto	v €	v %		v €	v %
2019	4 399 613,00			520 €		
2020	4 681 028,07	281 415,07 €	6,40%	580 €	60 €	11,54%
2021	4 715 659,71	34 631,64 €	0,74%	623 €	43 €	7,41%
2022	4 764 068,19	48 408,48 €	1,03%	646 €	23 €	3,69%
2023	5 097 455,93	333 387,74 €	7,00%	700 €	54 €	8,36%
2024	5 200 042,81	102 586,88 €	2,01%	750 €	50 €	7,14%
2025	5 286 990,99	86 948,18 €	1,67%	816 €	66 €	8,80%
2025- prepočet podľa zákona pred novelou			18,85%	46,95%		

Od roku 2020 transfer ŠR vzrástol o 18,85%, ale minimálna mzda vzrástla o 46,95 %, rozdiel je 28%

- okrem vysokého tempa rastu minimálnej mzdy je potrebné spomenúť aj **rast príspevkov na stravovanie**, ktoré sa zvyšovali v posledných rokoch niekoľkokrát, a to tiež výrazne
- aktuálne zvýšené náklady na činnosť cirkví ovplyvní aj **transakčná daň** – nakoľko cirkvi nemajú výnimku – pre ECAV je to niekoľko desiatok tisíc eur ročne
- novelizáciu zákona o finančnej podpore požadovali cirkvi už dlhšie obdobie, MK sa s tým stotožnilo a pripravilo návrh v r. 2024 – MK, najmä cirkevný odbor, komunikovalo v tejto veci s cirkvami na viacerých pracovných stretnutiach
- **Novela** zmenila spôsob medziročnej úpravy výšky príspevku pre cirkví, keď **referenčnou veličinou sa stala práve minimálna mzda, resp. jej rast**
(aktuálne je to rast minimálnej mzdy spred 2 rokov, ale je snaha, aby sa to upravilo na daný rok)
- Zároveň novela upravila aj prerozdelenie pre jednotlivé cirkvi – je väčšia zainteresovanosť na počte členov každej cirkvi – **nie 10% pokles/nárast pre všetky cirkvi spolu, ale posudzovať sa bude pokles/nárast pri každej cirkvi samostatne**

Transfer na rok 2024 - skutočnosť		
ECAV brutto	100	5 654 679
transfer pre	%	suma
ED	4,52	255 591,49 €
VD	1,76	99 522,35 €
ZD	1,76	99 522,35 €
ECAV netto	91,96	5 200 042,81 €

Transfer na rok 2025		
ECAV brutto	100	6 090 744,00 €
transfer pre	%	suma
ED	4,52	275 301,63 €
VD	1,76	107 197,09 €
ZD	1,76	107 197,09 €
ECAV netto	91,96	5 601 048,18 €

rozdiel 2024 - 2023

102 471,39 €

rozdiel 2025 - 2024

401 005,37 €

- pre ECAV priniesla novela zvýšenie príspevku (netto) vo výške 401.005€ v porovnaní s rokom 2024
- podľa pôvodného výpočtu príspevku (pred novelizáciou) by navýšenie pre rok 2025 bolo vo výške necelých 87 tis. € - s touto sumou sa počítalo aj v rozpočte, ktorý bol schválený na ostatnej synode pre rok 2025
- rozdiel v plánovanom navýšení príspevku a skutočnom navýšení je **314 057,19 €**

- z príspevku štátu sa hradia najmä osobné náklady – mzdy, sociálne a zdravotné odvody, príspevky na stravné, rekreačné a pod.
- **základné mzdy + odvody – len na úrovni minimálnej mzdy pre všetkých duchovných ECAV predstavujú pre rok 2025 sumu 4.441.122€**

Tabuľka 1 Základná mzda financovaná zo štátneho príspevku

všetci	Odpracovaná doba	základná mzda	základná mzda2	cena práce na rok zo štát.príspevku	počet zam.	minimálna mzda v 2025 816,00	
		kaplán	farár		počet duchovných (odhad k 1.1.2025)		
stupe	odpracovaná doba	€	€	cena práce	kaplánov	farárov	
1	do 2 (3) rokov	816,00	816,00	146 703,74	11	0	
2	od 3 do 6 rokov	816,00	816,00	200 050,56	1	14	
3	od 6 do 9 rokov	816,00	816,00	146 703,74	0	11	
4	od 9 do 12 rokov	816,00	816,00	213 387,26	1	15	
5	od 12 do 15 rokov	816,00	816,00	226 723,97	1	16	
6	od 15 do 18 rokov	816,00	816,00	266 734,08	0	20	
7	od 18 do 21 rokov	816,00	816,00	453 447,94	0	34	
8	od 21 do 24 rokov	816,00	816,00	666 835,20	1	49	
9	od 24 do 27 rokov	816,00	816,00	746 855,42	1	55	
10	od 27 do 30 rokov	816,00	816,00	386 764,42	0	29	
11	nad 30	816,00	816,00	986 916,10	4	70	
				4 441 122,43	20	313	
z toho mzdy				3 284 853,87			
odvody				1 156 268,56			

- okrem samotných nákladov na mzdy a odvody sú tu aj ostatné osobné náklady, ktoré sú na rok 2025 odhadované na úrovni 386.200€
- spolu predstavujú tieto **osobné náklady pre duchovných sumu 4 827 322,43 €**

Ostatné osobné náklady - duchovní		
Príspevok na stravné - ŠR	odhad	8 000,00
Príspevok na stravné - FFZ	odhad	325 000,00
Sociálny fond - ŠR	odhad	18 500,00
Sociálny fond - FFZ		8 000,00
Odstupné, odchodné a ost.náhrady-FFZ	odhad	0,00
Príspevok na rekreáciu-FFZ	odhad	17 000,00
Odstupné, odchodné a ost.náhr.-ŠR	odhad	6 700,00
Príspevok na rekreáciu -ŠR	odhad	3 000,00
SPOLU		386 200,00

- tieto náklady by nebolo možné všetky hrať zo štátneho príspevku podľa pôvodného vzorca pre výpočet, keďže by to predstavovalo viac ako 92% z celkového príspevku, čo by znamenalo, že by neboli prostriedky na ostatné celocirkevné aktivity, vrátane prevádzky biskupských úradov
- pri schvaľovaní rozpočtu ešte novela zákona nebola schválená (ani nebolo jasné, či bude schválená), preto sa v rozpočte počítalo, že časť nákladov na ostatné osobné náklady – vo výške 350 tis. (z celkovej sumy 386 tis) bude hrazená z Fondu finančného zabezpečenia

NÁKLADY - NÁVRH ROZPOČTU 2025

AÚ	Popis	1 Štátne prostriedky	2 Cirkevné prostriedky	3 Fond finančného zabezpečeni a	4 Účelové prostriedky a fondy	5 Podnikateľské prostriedky	Spolu
521	Mzdové náklady	3 682 168	0	1 369 750	18 000	36 184	5 106 101
	Mzdové náklady-duchovní	3 284 854	0	1 369 750	0	0	4 654 603
	Mzdové náklady-prevádzkoví prac.+dohody	397 314	0	0	18 000	36 184	451 498
	Mzdové náklady-mimoriadne príspevky	0	0	0	0	0	0
524	Zák. soc. a zdrav. poist.	1 300 096	0	482 152	6 516	13 055	1 801 819
	Zák. soc.poist.a zdrav.poist.-duchovní	1 156 269	0	482 152	0	0	1 638 420
	Zák. soc.poist.a zdrav.poist.-prev.prac.+dohody	142 524	0	0	6 516	13 055	162 095
527	Zákonné soc. náklady	59 900	0	350 000	0	0	409 900
	Zákonné sociálne náklady-SF	20 700	0	8 000	0	0	28 700
	Zákonné sociálne náklady-stravné lístky	26 000	0	325 000	0	0	351 000
	Zákonné sociálne náklady-odstupné, odchodné	8 200	0	0	0	0	8 200
	Zákonné sociálne náklady-príspevok na rekreáciu	5 000	0	17 000	0	0	22 000
	SPOLU OSOBNÉ NÁKLADY	5 042 164	0	2 201 901	24 516	49 239	7 317 820

- Synoda zároveň schválila uznesenie, ktorým poverila GP úpravou rozpočtu v prípade, ak bude schválená novela zákona, tj. že príspevok bude vyšší, ako sa predpokladalo pri predkladaní rozpočtu - úprava rozpočtu bude predložená na rokovanie GP v marci 2025
- **navýšený príspevok štátu** v dôsledku novelizácie umožní iba krytie ostatných osobných nákladov (aj to nie v plnej miere), ale v žiadnom prípade táto suma **nepostačuje na navyšovanie základných plátov**
- v súlade s uznesením synody bude **zo sumy rozdielu v navýšení štátneho príspevku** (tj. zo sumy 314 057,19 €) použitých **80% na osobné náklady duchovných** – v tomto konkrétnom prípade to bude na úhradu časti nákladov na stravné, sociálny fond, rekreačné poukazy a pod. (čím sa ušetrí prostriedky z FFZ, ktoré boli plánované v rozpočte na tento účel)
- **20% zo sumy navýšenia bude na ostatné náklady** – aj vrátane transakčnej dane (ak sa do tej doby nepodarí presadiť ďalšia novelizácia, aby aj cirkvi mali výnimku)
- v nasledujúcej tabuľke je prehľad použitia príspevku štátu v jednotlivých rokoch v rozdelení na osobné náklady duchovných a ostatné náklady na prevádzku, GBÚ a celocirkevné programy

Prehľad čerpania príspevku štátu

	2025- plán	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Štátny transfer ECAV (bez dištriktov, diakonie a ERC)	5 601 048 €	5 200 043 €	5 097 571 €	4 764 068 €	4 715 660 €	4 681 028 €	4 399 613 €	4 122 421 €	3 782 468 €	3 752 433 €	3 654 200 €	3 612 607 €
Mzdové náklady duchovní	3 284 854 €	3 054 025 €	3 015 142 €	2 878 105 €	2 972 243 €	2 908 933 €	2 719 413 €	2 490 214 €	2 176 338 €	2 269 256 €	2 192 139 €	2 148 832 €
Sociálne náklady (odovdy)duchovní	1 156 269 €	1 085 462 €	1 040 731 €	998 360 €	1 017 621 €	1 005 942 €	957 233 €	876 555 €	766 071 €	783 559 €	758 462 €	743 171 €
Ostatné soc. nákl. duchovných (prís. na stravné, odchodné, soc.f, PN, rekreač. poukazy a p.)	386 200 €	323 700 €	283 212 €	253 114 €	234 679 €	247 553 €	229 323 €	222 181 €	210 496 €	203 406 €	206 639 €	205 137 €
Spolu osobné nákl. duchovných	4 827 322 €	4 463 187 €	4 339 085 €	4 129 579 €	4 224 543 €	4 162 429 €	3 905 969 €	3 588 951 €	3 152 905 €	3 256 221 €	3 157 240 €	3 097 140 €
% štát.transferu použité na osobné nákl.duchovných	86,19%	85,83%	85,12%	86,68%	89,59%	88,92%	88,78%	87,06%	83,36%	86,78%	86,40%	85,73%
Št.p bez osob.nákl.(na prevádzku, GBÚ a celocirkevné programy)	773 726 €	736 856 €	758 487 €	634 489 €	491 116 €	518 599 €	493 644 €	533 470 €	629 563 €	496 212 €	496 960 €	515 467 €
% štát.príspevku použité na prevádzku a celocirkevné programy	13,81%	14,17%	14,88%	13,32%	10,41%	11,08%	11,22%	12,94%	16,64%	13,22%	13,60%	14,27%

Pozn. - údaje do r. 2019 sú čerpané zo správ o hospodárení predkladaných na synodu, od r. 2020 zo správ predkladných MK SR

- prehľad použitia príspevku štátu ukazuje, že na osobné náklady duchovných je využívaných cca 85% štátneho príspevku a na ostatné náklady cca 15% (výnimkou sú iba „pandemické roky“, keď činnosť bola výrazne obmedzená)
- aj keď sa zvyšuje absolútna čiastka príspevku štátu, percentuálny pomer rozdelenia na osobné náklady duchovných a ostatné náklady zostáva približne stále rovnaký
- náklady na prevádzku a celocirkevné programy („spoločnú službu“) sa nezvyšujú na úkor duchovných, ale rastú úmerne s rastom nákladov na duchovných (aj keď v absolútnom vyjadrení sa môžu zdať oveľa vyššie, ako boli pred 10 rokmi)